

ارزش طبیعت گردی حفاظت از منطقه تفریحی - گردشگری شیرکوه یزد

محمد رضا زارع مهر جردی^{۱*}

Zare@mail.uk.ac.ir

مریم ضیاء آبادی^۲

تاریخ دریافت: ۸۹/۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۸۹/۷/۲۸

چکیده

زمینه و هدف: ایجاد جامعه ای سالم و سازنده برای تداوم پیشرفت و توسعه اقتصادی نیاز به ایجاد و توسعه و نگهداری تفرجگاه ها و مناطق گردشگری جهت جواب گویی به تقاضای روز افزون انسان ها دارد. این مطالعه به تعیین ارزش حفاظتی منطقه شیرکوه و روستاهای تفریحی مجاور و اندازه گیری میزان تمایل به پرداخت افراد برای منافع حفاظتی این منطقه پرداخته است. **روش بررسی:** برای اندازه گیری میزان تمایل به پرداخت افراد از مدل رگرسیونی لاجیت استفاده شده و بر اساس روش حداکثر راستنمایی، پارامترهای این مدل برآورد شده است. **یافته ها و نتایج:** نتایج نشان می دهد که ۷۹/۱٪ افراد تحت بررسی در این مطالعه، حاضر به پرداخت مبلغی جهت حفاظت از این منطقه هستند و متوسط تمایل به پرداخت ماهیانه هر خانوار مورد بررسی در این مطالعه برای حفاظت از منطقه، ۳۱۲۵۰ ریال برآورد شده است. نتایج نشان می دهد که، منطقه مورد مطالعه ارزش حفاظتی قابل توجهی دارد و این نکته باید مورد توجه ، سیاست گذاران و تصمیم گیران قرار گیرد تا از این منطقه حفاظت مناسبی به عمل آید.

واژه های کلیدی: ارزش طبیعت گردی، محیط زیست، مدل لاجیت، ارزش حفاظتی، منطقه گردشگری شیرکوه یزد.

۱- دانشیار بخش اقتصاد کشاورزی دانشگاه شهید باهنر* (مسئول مکاتبات).

۲- دانشجوی دکتری اقتصاد منابع طبیعی دانشگاه شهید باهنر کرمان.

مقدمه

ارزش‌گذاری کارکردها و خدمات غیربازاری محیط زیست به دلایل زیادی از جمله، شناخت و فهم منافع زیست محیطی و اکولوژیکی توسط انسان‌ها، آرایه مسایل محیطی کشور به تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان، فراهم آوردن ارتباط میان سیاست‌های اقتصادی و درآمدهای طبیعی، سنجش نقش و اهمیت منابع زیست محیطی در حمایت از رفاه انسانی و توسعه پایدار، تعدیل و اصلاح مجموعه محاسبات ملی مانند تولید ناخالص ملی و جلوگیری از تخریب و بهره‌برداری بی‌رویه منابع طبیعی، مهم می‌باشد (۱-۳). به علاوه ایجاد جامعه‌ای سالم و سازنده برای تداوم پیشرفت و توسعه اقتصادی نیاز به ایجاد، توسعه و نگهداری تفرجگاه‌ها و مناطق گردشگری جهت جواب‌گویی به تقاضای روز افزون انسان‌ها دارد (۴).

طبیعت‌گردی (اکوتوریسم) اختصار واژه Ecological Tourism است و پدیده‌ای نسبتاً تازه در صنعت جهانگردی است که فقط بخشی از کل این صنعت را تشکیل می‌دهد. این شکل از جهانگردی فعالیت‌های فراغتی انسان را عمدتاً در طبیعت امکان‌پذیر می‌سازد و مبتنی بر مسافرت‌های هدفمند توأم با برداشت‌های فرهنگی، معنوی، دیدار و مطالعه از جاذبه‌های طبیعی و بهره‌گیری و لذت‌جویی از پدیده‌های متنوع آن است. طبیعت‌گردی از طیف گسترده‌ای از گزینه‌های ویژه تشکیل شده است و از بازدید علمی تا یک بازدید اتفاقی در یک منطقه طبیعی به عنوان فعالیت آخر یا بخش جنبی از یک مسافرت کلی و طولانی را شامل می‌شود (۵). کامل‌ترین تعریف به نقل از سازمان ایران‌گردی از طبیعت‌گردی در سال ۱۳۸۰ این گونه است: طبیعت‌گردی هر نوع گردشگری است که به طبیعت مرتبط باشد به طوری که انگیزه اصلی در این نوع گردشگری بهره‌جستن از جذابیت‌های طبیعی یک منطقه، شامل ویژگی‌های فیزیکی و فرهنگ بومی است و توریست پس از مشاهده جذابیت‌ها بدون اینکه خللی در آن وارد یا آن را تخریب کند، محل را ترک می‌گوید. بدین ترتیب ضمن بهره‌گیری از فرهنگ، سوابق تاریخی و نمونه‌های طبیعی منطقه، حفظ و احترام به طبیعت‌گردی فرصت‌های اقتصادی و

درآمدزایی نیز برای مردم محلی ایجاد می‌شود و زمینه حفظ و حمایت جدی‌تر از جذابیت‌ها، با منابع مالی تازه تر فراهم می‌آید. در واقع طبیعت‌گردی آنتی تزی است برای گردشگری که به منافع کوتاه مدت می‌اندیشد (۶). از آن جایی که طبیعت‌گردی از اهمیت راهبردی و فوق‌العاده‌ای برخوردار است، زمینه نوعی چالش زیست محیطی را برای برنامه‌ریزان ایجاد خواهد کرد، به طوری که آنان ناگزیرند راهی بیابند تا جهانگردان بتوانند از جاذبه‌های طبیعی بازدید کنند بی آن‌که موجب تخریب آن شوند (۷). تاثیر طبیعت‌گردی بر روی محیط زیست تنها منحصر به شرکت جستن طبیعت‌گردها در فعالیت‌های فراغتی و تفریحی نیست، بلکه آنان برای مدت زمانی که در منطقه‌ای سکونت می‌گزینند و نقش فراغتی خود را ایفا می‌کنند، نیاز به تاسیسات و تجهیزات دارند که وجود این تاسیسات و تجهیزات بر محیط طبیعی اثر می‌گذارد. عوامل زیربنایی و راه‌های دسترسی، پارکینگ، وسایط نقلیه، تاسیسات اقامتی و پذیرایی، صنایع آب، تاسیسات بهداشتی، وسایل دفع زباله و امثال آن نمونه‌هایی از این قبیل‌اند (۸). از این رو برای جلوگیری و کاهش اثرات منفی فعالیت‌های طبیعت‌گردی در محیط زیست لازم است دست اندرکاران، برنامه‌ریزان و طراحان تاسیسات گردشگری به هنگام تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی از یک طرف بایستی نیازهای اساسی گردشگرها را پیش‌بینی نمایند و از سوی دیگر نسبت به اثرات مثبت و منفی که به طور مستقیم و غیر مستقیم این‌گونه تاسیسات گردشگری بر محیط زیست دارند، بیندیشند. بی‌توجهی و سهل‌انگاری در این خصوص خطرات بسیار جدی برای اجتماعات حیات وحش و گونه‌های گیاهی و دیگر عوارض طبیعی دارد و ممکن است موجب تغییرات اکولوژی در محیط زیست گردد (۸). افرادی چون، Yi-Yen و همکاران (۲۰۰۹)، David -Weaver (۱۹۹۹)، Sheng-Hshing و همکاران (۲۰۰۵) و Wenjun (۲۰۰۳) مطالعاتی در زمینه طبیعت‌گردی و اثرات زیست محیطی آن و همچنین پایداری محیط زیست در کشورهای مختلف دنیا انجام داده‌اند. نتایج مطالعات آن‌ها به ارزش

آوری کرده و نتیجه گرفتند که متغیر درآمد فرد و تحصیلات بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان جهت استفاده از مطلوبیت محیط زیست اثر مثبت داشته و متغیر سن افراد بر تمایل به پرداخت آن‌ها اثر منفی داشته است. خداوردیزاده و همکاران (۱۳۸۷)، در مطالعه خود به برآورد ارزش تفریحی روستای کندوان اقدام نموده و برای بررسی عوامل موثر بر میزان تمایل به پرداخت افراد، الگوی لاجیت (به روش حداکثر راست نمایی) را مورد استفاده قرار دادند. نتیجه مطالعه آن‌ها نشان داد که متغیرهای تحصیلات، جذابیت روستا، درآمد و قیمت پیشنهادی اثر معنی داری روی احتمال به پرداخت افراد دارد. امامی میبیدی و قاضی (۱۳۸۷) به برآورد ارزش تفریحی پارک ساعی در تهران پرداختند. آن‌ها برای اندازه گیری میزان تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان از مدل لاجیت استفاده کرده و نتیجه گرفتند که متوسط تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان برای ارزش تفریحی این پارک ۱۸۴۰ ریال برای هر بازدید است. زاهدی (۱۳۸۲)، در مطالعه چالش‌های طبیعت‌گردی نتیجه گرفت که تحت عنوان طبیعت‌گردی، خسارات جبران ناپذیری بر منابع طبیعی وارد آمده است و در واقع منافع اقتصادی حاصل از طبیعت‌گردی به حدی جذاب بوده که مانع توجه به سایر آثار آن شده است. نوری و نوروزی آورگانی (۱۳۸۴)، به ارزیابی توان محیطی دهستان چغاخور استان چهارمحال بختیاری جهت توسعه گردشگری پرداختند. آن‌ها با بیان این نکته که این منطقه دارای توان‌ها و منابع متنوع محیطی اعم از آب کافی، خاک حاصل خیز و پدیده‌های طبیعی و انسانی جذاب گردشگری است، اشاره می‌کنند در صورت برنامه‌ریزی و استفاده مناسب از آن‌ها بسیاری از مشکلات منطقه از بین می‌رود. نتیجه بررسی آن‌ها نشان می‌دهد تمامی سطح منطقه برای توسعه گردشگری از توان بالایی برخوردار است.

استان یزد که در ۷۰۰ کیلومتری جنوب تهران قرار گرفته به واسطه موقعیت خاص طبیعی خود از نظر گردشگری زمین شناختی و طبیعت‌گردی مطلوبیت خاصی دارد. یزد به عنوان یکی از کانون‌های مدنی ایران مرکزی، دارای جاذبه‌های محیطی و فرهنگی متعددی است که بعضاً به واسطه ثبت میراث‌های

اقتصادی و همچنین به بحث پایداری محیط زیست در جریان طبیعت‌گردی می‌پردازد. Gossling (۱۹۹۹)، در مطالعه خود بیان کرده که طبیعت‌گرد می‌تواند در حفاظت محیط زیست در کشورهای در حال توسعه نقش اساسی داشته باشد، اگر چه با وجود نیازمندی‌های اکوتوریسم این پدیده مشکل است، بنابراین در بلند مدت گردشگری احتیاج به آموزش، مدیریت و ابزارهای کنترل داشته و می‌توان از طریق گرفتن هزینه، انگیزه تمایل به حفظ محیط زیست را افزایش داد. Langawi و Sayed (۲۰۰۳)، در مطالعه خود با عنوان حفاظت منابع زیستی به واسطه توسعه گردشگری بیان کردند که محیط زیست با جانوران و گیاهان (جانداران) مرتبط بوده که این جانداران دارای ظرفیت خاصی برای پذیرش تغییرات محیطی هستند. بنابراین حفاظت محیط زیست دارای پیچیدگی‌های زیادی بوده و نیازمند کاربرد تکنیک‌های طبیعت‌گردی جهت حفاظت می‌باشد. Wunder (۲۰۰۰)، گردشگری و انگیزه‌های اقتصادی آن‌را مورد بررسی قرار داده و چنین بیان می‌کند که صنعت گردشگری با توجه به درآمد و سود اقتصادی حاصل از آن در اثر توسعه یافتگی دارای انگیزه‌های نگه‌داری و حفاظت از محیط زیست می‌باشد. Shrestha و همکاران (۲۰۰۷)، در مطالعه خود، به بررسی مطلوبیت زیست محیطی منطقه رودخانه آپالاجیکولا در فلوریدا به تحلیل تقاضای بازدیدکنندگان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که بازدیدکنندگان برای هر روز به طور متوسط ۷۴/۱۸ دلار پرداخت می‌کنند. Lee و Han (۲۰۰۲)، ارزش تفریحی پنج پارک ملی در کره جنوبی را به طور متوسط ۱۰/۵۴ دلار برای هر خانواده در سال به دست آوردند. Sattout و همکاران (۲۰۰۷)، ارزش تفریحی جنگل‌های سرو در لبنان را ۴۲/۴۳ دلار در سال برای هر خانواده محاسبه نمودند. MacMillan و Leinhoog (۲۰۰۷)،

ارزش نواحی بیابانی در ایسلند را ۲۴۳/۱۶ یورو در سال برآورد کردند. امیرنژاد و رفیعی (۱۳۸۸)، با استفاده از روش ارزش-گذاری مشروط و مدل لاجیت، به برآورد ارزش مطلوبیت محیط زیست منطقه گردشگری عباس آباد بهشهر پرداختند. آن‌ها داده‌های مورد نیاز مطالعه خود را از طریق پرسشنامه جمع

خانواده و میزان درآمد پاسخ‌گویان مورد سنجش قرار می‌گیرد. پاسخ‌گویان در مواجه شدن با قیمت پیشنهادی جهت حفظ محیط که به طور ماهیانه ارایه می‌شود می‌توانند پاسخ مثبت و یا منفی بدهند که اگر جواب مثبت باشد مبالغ تمایل به پرداخت پیشنهاد می‌شود که از ۵۰۰ تومان شروع و به سمت بالا افزایش می‌یابد تا حداکثر مقدار ممکن که فرد تمایل به پرداخت آن را دارد محاسبه شود. با توجه به این‌که فرمت پرسشنامه طراحی شده دارای یک متغیر وابسته با انتخاب دو گانه است و به یک مدل کیفی انتخابی نیاز دارد، در این تحقیق بدین منظور از مدل لاجیت استفاده شده است (۲۵). مدل رگرسیونی که در این مطالعه مورد استفاده قرار گرفته است، به صورت زیر است:

$$y = \alpha + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \beta_4 x_4 + \beta_5 x_5 \quad (1)$$

که y متغیر وابسته بوده و تمایل به پرداخت را جهت حفاظت از محیط نشان می‌دهد. اگر فرد حاضر به پرداخت مبلغی برای حفاظت از پارک باشد y یک خواهد بود و اگر فرد تمایلی به پرداخت نداشته باشد y صفر است.

x_1 = مبلغ پیشنهادی، x_2 = درآمد فرد، x_3 = سن، x_4 = تحصیلات، x_5 = بعد خانوار.

احتمال (p_1) اینکه فرد یکی از پیشنهادها (x_i) را بپذیرد بر اساس مدل رگرسیونی لاجیت به صورت رابطه زیر بیان می‌شود.

$$p_i = \frac{1}{1 + \exp\{-\Delta u\}} = \frac{1}{\exp[-(\alpha - \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_5 x_5)]} \quad (2)$$

U مطلوبیت غیرمستقیمی است که فرد از تفریح در منطقه به دست می‌آورد و Δu تفاضل مطلوبیت حاصل از تمایل و عدم تمایل به پرداخت برای ارزش حفاظتی است.

اطلاعات لازم از ۳۷۲ پرسشنامه که با روش نمونه‌گیری تصادفی که در فصل بهار ۸۸ جمع‌آوری شده است استخراج گردید. روش نمونه‌گیری مورد استفاده در این مطالعه، روش نمونه‌گیری تصادفی ساده می‌باشد. برای محاسبه تعداد نمونه

اقلیمی و زمین‌شناختی تاثیرگذار بر مدنیت به عنوان مکان‌های گردشگری معرفی می‌شوند. این بعد از مقوله گردشگری که با سیاست‌گذاری‌های توسعه گردشگری در ایران بسیار سازگارتر و جنبه‌های معرفتی و علمی آن شاخص‌تر و بارزتر از جنبه‌های تلذذی است، می‌تواند به عنوان محوری در آموزش‌های غیرکلاسیک و معمول تلقی شود و در بالا بردن سطح دانش و بینش محیطی افراد به ویژه جوانان نقش عمده و اساسی ایفا نماید. مکان‌های گردشگری زمین‌شناختی یزد به واسطه شرایط استثنایی فرهنگی و پالئو اقلیم خود پتانسیل‌های بالقوه مطلوبی در این زمینه دارد به ویژه آن‌که با داشتن سرزمینی بیابانی از یک سو و ارتفاعات ۴۰۰۰ متری در شیرکوه جاذبه‌های بی نظیری در گردشگری زمین‌شناختی و طبیعت‌گردی فراهم آمده است (۲۴). اگر چه گردشگری در زمان‌های قدیم نیز به عنوان مقوله‌ای اجتماعی در جوامع مختلف معمول و مرسوم بوده است اما باید اذعان نمود که در عصر ما بیش‌تر ازدیدگاه اقتصادی، به عنوان یک فعالیت ناگزیر و ضرورتی اجتماعی مطرح می‌شود و سهمی مهم در درآمد ملی برای آن منظور می‌گردد و برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران به عنوان یکی از محورهای پر اهمیت درآمد ملی بدان نگاه می‌کنند. این نکته را هم نمی‌توان کتمان نمود که در چند دهه اخیر پر رونق شدن این فعالیت و تحرکی که این مجموعه از فعالیت‌های بشری می‌تواند بر بخش‌های دیگر اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی بگذارد موتور اصلی چنین نگاهی بوده است، لذا هدف این مطالعه بررسی ارزش طبیعت‌گردی حفاظت از محیط زیست منطقه تفریحی- گردشگری شیرکوه یزد می‌باشد.

روش بررسی

در این مطالعه برای اندازه‌گیری تمایل به پرداخت افراد از پرسشنامه انتخاب دوگانه دو بعدی استفاده شده است. در این روش، ابتدا پاسخ‌گویان در مواجه شدن با قیمت پیشنهادی تحت یک موقعیت بازار فرضی، فقط پاسخ بلی یا خیر می‌دهند و سپس بر اساس جواب فرد به پیشنهاد اول، پیشنهاد دیگری مورد پرسش قرار می‌گیرد و سپس وضعیت اجتماعی- اقتصادی افراد با متغیرهایی مانند سن، میزان تحصیلات، تعداد افراد

لازم در روش نمونه گیری تصادفی ساده از فرمول Cochran (۱۹۷۷) استفاده شده است و تعداد نمونه بر اساس میانگین و واریانس جامعه آماری به وسیله ۳۰ پیش پرسشنامه که در چند نوبت (روز) تکمیل شده، تعیین گردید.

پارامترهای مدل لاجیت با استفاده از روش حداکثر راست نمایی^۱ که رایج ترین تکنیک برای تخمین مدل لاجیت می باشد برآورد شد. سپس مقدار انتظاری تمایل به پرداخت به وسیله انتگرال گیری عددی در محدوده صفر تا بالاترین پیشنهاد، به صورت رابطه زیر محاسبه شد (۲۵).

(۳)

$$E(WTP) = \int_0^{\max X_1} f(\Delta u) = \int_0^{\max X_1} (1/(1 + \exp\{-(\alpha^* + \beta_1 x_1)\})) dx_1$$

که در تابع فوق $E(WTP)$ بیانگر مقدار انتظاری تمایل به پرداخت است و α^* عرض از مبدا تعدیل شده است که بوسیله جمله اجتماعی- اقتصادی به جمله عرض از مبدا اصلی (α) اضافه شده است.

یافته ها

ویژگی های اجتماعی - اقتصادی پاسخ گویان در جدول

۱ ارایه شده است.

جدول ۱- نتایج آماری ویژگی های اجتماعی- اقتصادی پاسخ‌گویان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
سن پاسخ‌گویان (سال)	۳۷/۹۱	۱۵/۱۳	۱۹	۷۸
تحصیلات	۱۵/۰۴	۱۹/۴۱	۰	۲۴
بعد خانواده	۴/۱	۲/۱	۱	۱۲
درآمد سالیانه (تومان)	۴۲۸۵۰۰	۲۶۷۵۷۰۰	۱۸۵۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰

ماخذ: یافته های تحقیق

وابسته با استفاده از روش حداکثر راستنمایی برای تعیین ارزش حفاظتی منطقه مورد مطالعه در جدول شماره (۲) آورده شده است.

نتایج برآورد ضرایب متغیرهای توضیحی مدل لاجیت، سطوح معنی داری آماری آن‌ها و تاثیرگذاری‌های این متغیرها بر متغیر

جدول ۲- نتایج برآورد ضرایب متغیرهای توضیحی مدل لاجیت

متغیر	ضرایب برآورد شده	سطح معنی داری	اثر نهایی
پیشنهاد مبلغ پرداختی	۰/۰۳۹۲***	۲/۷۴۳-	۰/۰۲۸۲-
درآمد	۰/۶۳۱۴***	۳/۱۰۹	۰/۴۵۶۵
تحصیلات	۰/۳۱۵۱*	۱/۹۱۳	۰/۲۲۷۸
سن	۰/۴۷۳۵***	۲/۱۰۴-	۰/۳۴۲۳
اندازه خانواده	۰/۰۹۱۷	۱/۵۰۶	۰/۰۶۶۳
عرض از مبداء	۰/۷۱۰۴	۱/۸۷۱	-
Total observations=372 Observations at one=292 Observations at zero=80 عامل اثر نهایی = ۰/۷۳۲			

***سطح معنی داری ۱٪، **سطح معنی داری ۵٪، * سطح معنی داری ۱۰٪.

ماخذ: یافته های تحقیق

متغیر درآمد (۰/۴۵۶۵)، افزایش یک ریال درآمد احتمال پذیرش مبلغی جهت حفاظت از این منطقه را معادل ۰/۴۵۶۵ واحد افزایش می دهد. متغیر تحصیلات نیز دارای ضریب مثبت و معنی دار می باشد که نشان می دهد تحصیلات عامل مثبتی در احتمال بله برای تمایل به پرداخت می باشد و بر اساس اثر نهایی این متغیر، افزایش تحصیلات، احتمال پذیرش مبلغی برای حفاظت از این منطقه را، معادل ۰/۲۲۷۸ واحد افزایش می دهد. متغیر معنی دار دیگر، متغیر سن است. علامت ضریب برآورد شده این متغیر منفی است که نشان می دهد اگر سن

علامت ضریب برآورد شده متغیر پیشنهاد مبلغ، منفی است که نشان می دهد که اگر مبلغ پیشنهادی برای ارزش حفاظتی افزایش یابد احتمال بله در تمایل به پرداخت مبلغ کاهش می یابد. بر اساس اثر نهایی این متغیر (۰/۰۲۸۲-)، افزایش یک ریال در مبلغ پیشنهادی به افراد، احتمال پذیرش مبلغی جهت حفاظت از این منطقه معادل ۰/۰۲۸۲ واحد کاهش می یابد. علامت ضریب برآورد متغیر درآمد مثبت است که نشان می دهد اگر درآمد افراد منطقه افزایش یابد احتمال بله در تمایل به پرداخت نیز افزایش می یابد و بر اساس اثر نهایی

مقدار انتظاری متوسط تمایل به پرداخت که ارزش حفاظتی منطقه را ارایه می کند، بعد از تخمین پارامترهای مدل لاجیت، به وسیله انتگرال گیری عددی در محدوده صفر تا پیشنهاد بیشینه به صورت رابطه زیر محاسبه شده است.

$$WTP = \int_0^{1000} 1 / [\exp \{ -(-1.2751 + (-0.0392x_1)) \}] \\ = \int_0^{1000} 1 / [1 + e^{(1.2751 - 0.0392x_1)}]$$

افراد برای حفاظت منطقه می‌باشد. با افزایش مبلغ پیشنهادی (به عنوان هزینه حفاظت منطقه گردشگری)، افراد تمایل کمتری به پرداخت این مبلغ دارند. به عبارت دیگر با افزایش مبلغ پیشنهادی جهت حفاظت منطقه، توانایی افراد برای پرداخت به واسطه کاهش قدرت خرید آنان کاهش و با کاهش مبلغ پیشنهادی توانایی پرداخت آن‌ها افزایش می‌یابد. با بالا رفتن سن، به علت کاهش توانایی جسمی افراد، تمایل به گردش آن‌ها کاسته شده و به تبع آن، تمایل آنان برای پرداخت هزینه‌های حفاظتی منطقه نیز کاهش می‌یابد. قدر مسلم موفقیت همه جانبه زمانی حاصل خواهد شد که برنامه-ریزی برای گردشگری با اشکال مختلف آن به گونه‌ای صورت گیرد که بهبود زندگی ساکنان آن منطقه و یا کشور را به همراه داشته باشد و راهکارها و شیوه‌های حفاظت از محیط زیست محلی و جاذبه‌های طبیعی هم به گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت شود که بتواند حامیان و دوست داران طبیعت را افزایش دهد که در این خصوص مهم‌ترین برنامه، استفاده از خود مردم منطقه و نزدیک منطقه گردشگری است، زیرا آن‌ها به لحاظ تجربی و عملی با طبیعت منطقه آشنایی بیش‌تری دارند و در صورتی که رفاه آن‌ها وابسته به حفظ منطقه موردنظر باشد از هیچ اقدام حفاظتی منطقه کوتاهی نخواهند کرد.

افراد افزایش یابد، احتمال بله در تمایل به پرداخت کاهش می‌یابد، بنابراین بر اساس اثر نهایی متغیر سن، یک واحد افزایش در متغیر سن، احتمال پذیرش مبلغی جهت حفاظت از این منطقه را معادل ۰/۳۴۲۳ واحد کاهش می‌دهد.

(۴)

متوسط تمایل به پرداخت افراد برای حفاظت منطقه ۷۶۲/۱۹۵ تومان در هر ماه است. با توجه به میانگین بعد خانواده که برابر ۴/۱ نفر است. هر خانواده حاضر است به طور متوسط ۳۱۲۵ تومان ماهانه جهت حفاظت از منطقه بپردازد. به عبارت دیگر هر خانواده برای لذت تفریح از این منطقه حاضر است در سال مبلغ ۱۸۷۵۰ تومان را برای حفاظت از منطقه مورد نظر بپردازد (افراد فقط شش ماه اول سال از این منطقه تفریحی استفاده می‌کنند، بنابراین مبلغ پرداختی شش ماه خانواده برای کل سال در نظر گرفته می‌شود).

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه با استفاده از متغیرهایی مانند درآمد، تحصیلات، سن، اندازه خانواده و همچنین متغیر پیشنهاد مبلغ پرداختی، احتمال تمایل به پرداخت افراد منطقه جهت حفاظت از منطقه تفریحی - گردشگری شیر کوه برآورد گردید. نتیجه مطالعه نشان می‌دهد که متغیرهای درآمد و سطح تحصیلات دارای تاثیر مثبتی بر تمایل به پرداخت مبلغی جهت حفاظت از منطقه هستند. بنابراین با افزایش درآمد و سطح تحصیلات امکان پرداخت و تمایل به پرداخت افراد برای حفاظت از منطقه تفریحی بیش‌تر می‌شود. در واقع با افزایش درآمد، خانوارها برای گذراندن اوقات فراغت توجه بیش‌تری به تفریح و گردشگری در زندگی‌شان خواهند داشت و مسلماً تمایل آنان برای هزینه‌های گردشگری افزایش می‌یابد. متغیرهای مبلغ پیشنهادی و سن افراد دارای تاثیر منفی بر تمایل به پرداخت

پیشنهادها

- با توجه به ارزش اقتصادی بالای برآورد شده برای حفاظت منطقه مورد مطالعه جهت گردشگری، لازم است از گسترش فعالیت های صنعتی مخرب محیط زیست جلوگیری شود، زیرا منجر به کاهش جاذبه های گردشگری منطقه شده و بدین ترتیب رونق گردشگری منطقه را کاهش می دهد.

- از آن جایی که امکانات منطقه می تواند عامل مؤثری بر جذب گردشگر باشد، مسئولان مناطق گردشگری می توانند با ارائه امکانات بیش تر (امکانات بهداشتی، حمل و نقل، تفرجگاهی، تفریحی و غیره) بر این صنعت تأثیرگذار باشند و باعث گسترش صنعت گردشگری و افزایش درآمد منطقه شوند.

- با توجه به این که روند حرکت جامعه به سمت افزایش تحصیلات و درآمد است و این دو عامل دارای تأثیر مثبتی بر تقاضای گردشگری می باشد، انتظار بر این است که در آینده میزان تقاضای گردشگری افزایش یابد لذا حفظ و توسعه مناطق گردشگری توسط سیاستگذاران باید در اولویت قرار گیرد.

منابع

۵. نویل گر، جان. نقش پارک های ملی در توسعه اقتصادی و اجتماعی. ترجمه هنریک مجنونیان. تهران: دفتر محیط زیست طبیعی سازمان محیط زیست، ۱۳۶۹.
۶. سازمان اکوتوریسم. جستاری درباره مفهوم طبیعت گردی یا جهانگردی زیست محیطی (اکوتوریسم). تهران: مرکز تحقیقات و مطالعات ایرانگردی و جهانگردی، ۱۳۸۰.
۷. کهن، گوئل. «صنعت توریسم و توسعه پایدار نمادی از مدیریت پویا». محیط شناسی، شماره ۲۱ و ۲۲، ۱۳۷۷، ۷۹-۹۰.
۸. ادینگتون، جی ام. اکولوژی، فعالیت های تفریحی و صنعت جهانگردی. ترجمه اسماعیل کهرم. انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۳۷۴.
9. Yi-Yen wu, Wang, H., feng Ho, Yu., 2009. urban ecotourism: Defining and assessing dimension dimensions using Fuzzy number construction. Tourism management. Pp1-5.
10. David B. W., 1999. Magnitude of ecotourism in Costa Rica and Kenta. Annals of tourism Research, Vol, 26, No. 4pp.792-816.
11. Sheng-Hshing T. ur., Lin, Yu-C., Hui, Je., 2005. Evaluating ecotourism sustainability from the integrated perspective of resource, community and tourism. Tourism management 27.
12. Wenjun, L., 2003. Environmental management indicator for ecotourism in china, s nature reserves: a case study in tianmushan nature reserve. Tourism management 25.
13. Gossling, S., 1999. Ecotourism: a means to safeguard biodiversity and ecosystem functions? Ecological 29: 303-320.
14. Sayed, M. Al, Langawi, A., Al. 2003. Biological resources conservation through ecotourism development.
۱. Vaze, P., 1998. System of environment and economic accounting (SEEA). London: ONS, U. K.
2. Ashim, G. B., 2000. Green national accounting: why and how? Environment and Development Economics, 5: 25-48.
3. Guo, Z., Xiao, X. gan, Y., Zheng, Y., 2001. Ecosystem functions, services and their values a case study in Xingshan country of China. Ecological Economics, 38: 141-154.
۴. خداوردیزاده، محمد؛ حیاتی، باب اله؛ کاوسی کلاشمی، محمد. «برآورد ارزش تفریحی روستای توریستی کندوان آذربایجان شرقی با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط». علوم محیطی، شماره (۵) ۴، تابستان ۱۳۸۷، ۴۳-۵۲.

- مازندران). مجله علوم کشاورزی و منابع طبیعی، شماره ۳(۱۶)، پاییز ۱۳۸۸، ۲۶۰-۲۶۹.
۲۱. امامی میبدی، علی؛ قاضی، مرتضی. «برآورد ارزش تفریحی پارک ساعی در تهران با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط (CV)». فصلنامه پژوهش های اقتصادی ایران، شماره (۱۲) ۳۶، ۱۳۸۷، ۱۸۷-۲۰۲.
۲۲. زاهدی، شمس السادات. «چالش های توسعه پایدار از منظر اکوتوریسم». شماره (۷) ۳، ۱۳۸۲، ۸۹-۱۰۳.
۲۳. نوری، سید هدایت اله؛ نوروزی آورگانی، اصغر. «ارزیابی توان محیطی برای توسعه توریسم در دهستان چغاخور». مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۴، ۱۳-۲۸.
۲۴. نوجوان، محمدرضا؛ میر حسینی، سید ابوالقاسم. «ژئوتوپ های یزد و جاذبه های آن». جغرافیا و توسعه، شماره ۱۳، ۱۳۸۸، ۴۷-۶۰.
۲۵. گجراتی، دامور. مبانی اقتصاد سنجی (جلد دوم). انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
26. Cochran, W. G., 1977. Sampling Techniques. 3rd edition, Whley & Sons, Inc, USA, 428pp.
- Journal of arid environments 54: 225-236.
15. Wunder, S., 2000. Analysis ecotourism and economic incentives- an empirical approach. Ecological Economics 32: 465-476.
16. Shrestha, R. K., Stein, T. V., Clark, J., 2007. Valuing nature-based recreation in public natural lands of the Apalachicola River region, Florida. Journal of Environmental Management, 85: 977-985.
17. Lee, C. and Han, S., 2002. Estimating the use and preservation values of national parks tourism resources using a contingent valuation method. Tourism Management, 23: 531-540.
18. Sattout, E.J., S. N. Talhouk, Caligari, P. D. S., 2007. Economic value of cedar relics in Lebanon: An application of contingent valuation method for conservation. Ecological Economics. 61: 315-322.
19. Leinhoog, N., and MacMillan, D., 2007. Valuing wilderness in Iceland: Estimation of WTA and WTP using the market stall approach to contingent valuation. Land Use Policy. 24:289-295.

۲۰. امیرنژاد، حمید؛ رفیعی، حامد. «ارزش گذاری اقتصادی مطلوبیت محیط زیست (مطالعه موردی منطقه گردشگری جنگل عباس آباد بهشهر، استان